

# DE REFORMATIE

## WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Ds K. Schilder, Drs C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Ds K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshede, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breesstraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes

Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f2.— per jaar.

Advertentie: 25 cent per regel.

INHOUD: In de Schrift: Waar woont gij? (Joh. 1:38 en 39). — Kerkelijk Leven: Een Ethische Dogmatiek IV. Prof. L. Lindeboom jubileert! Modernistische Pers. — Geestelijke adviezen: Bondsbreuk. — Wijsbegeerte: Wijsbegeerte in steen X. — Muzikale Kroniek XII. — Populair Wetenschappelijke Schetsen: Een zeventiende-eeuwse Gidsen VI. — Literatuur en Kunst: Sprekende portretten. — Kuiper-Bibliografie CXIII. — Zending en Evangelisatie: Onderwijs en Zending op Java. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

### UIT DE SCHRIFT.

#### Waar woont gij?

En Jezus, zich omkeerende en ziende hen volgen, zeide tot hen: Wat zoekt gij? En zij zeiden tot hem: Rabbi (hetwelk is te zeggen, overvloedig zijnde, Meester), waar woont gij? Johannes 1:38 en 39.

Het eerste hoofdstuk van het Johannesevangelie vertoont in den gang zijner gedachten wel eenige gelijkenis met den wonderlijken zang der engelen bij Christus' geboorte: Eere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen.

Gelijk toch dat engelenlied in de hoogste hemelen begint in het ontgankelijk licht van Gods heerlijkheid, zoo vangt ook Johannes zijn evangelie aan met de verheerlijking van het Woord, dat in den beginne was, dat bij God was, dat zelve God was, het Leven en het Licht: Eere zij God in de hoogste hemelen!

En gelijk nu dat engelenlied uit de hoogste hemelen afdalt naar de aarde en naar de menschen, zoo gaat ook dit eerste hoofdstuk van Johannes voort er van te zingen, dat dit eeuwige Woord, vleesch geworden, onder ons heeft gewoond en we hooren Johannes den Dooper van Hem zeggen: Zie, het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt: Vrede op aarde!

En gelijk dat engelenlied dan ten slotte eindigt in het welbehagen in de menschen, zoo ziet ge ook in het besluit van dit eerste evangeliehoofdstuk den Christus in heilig welbehagen voor 't eerst de Zijnen ontmoeten, de eerstelingen van de groote schare, die niemand zal kunnen tellen: Eere zij God in de hoogste hemelen en vrede op aarde, in de menschen een welbehagen.

Het evangelieverhaal is zoo eenvoudig en in zijn eenvoud zoo verheven!

Het is niet interessanter gemaakt dan het in werkelijkheid is geschied.

De toebrengring van de eerste discipelen: daar is wat van te maken voor den dichtenden geest van den mensch! Maar er is niets van gemaakt. Het is alles zoo echt, zoo onopgesmukt.

Twee jonge menschen, die op het woord van den Dooper Jezus volgen. Aarzeland nog, zonder Hem te durven aanspreken. En Jezus keert zich om, vraagt: Wat zoekt gij? Zij antwoorden: Meester, waar woont gij? En dan worden ze door den Heiland meegenoodigd en treden met Hem binnen in de woning, waar Hij tijdelijk verblijft houdt. En daar zijn ze nu verder met Hem dien ganschen dag.

Dat is het. Meer niet.

Hoe anders dan wanneer we in onzen tijd de menschen hooren vertellen van de leidingen, welke de Heere met hen gehouden heeft om hen geestelijk tot het licht te brengen! Vooral, wanneer ze zoo dikwijls en onder stille verwondering van wie naar hen luisteren, hun weg moeten verhalen! Dan is immers het gevaar zoo groot, dat de beeldende kracht van den menschelijken geest, eer het is gemerkt, door de schering van de werkelijkheid den inslag der fantasie heenweeft. En straks onderscheidt de mensch zelf niet meer wat er nu waarheid in is en wat verbeelding.

Hier is het alles pure eenvoud. Geen enkel trekje van de teekening is aangedikt. Het is alles zoo heel gewoon. Haast zouden we zeggen: alledaagsch! De Heilige Geest heeft er tegen gewaakt, dat de

menschelijke ophef aan het woord zou komen! Daarom is het zoo verheven!

\*\*\*

Zoo eenvoudig, zoo verheven is nog altijd Gods weg voor het wordende geloof.

Door menschen, in de opvoeding, in de prediking, op Jezus gewezen en innerlijk door Hem getrokken, al zijn we ons die trekking voorhands nog niet bewust, gaan we achter Hem, aarzeland, schuchter, zonder nog welbewust ons tot Hem te durven wenden.

Want Jezus is onder ons in het gewaad des evangelies. Hij leeft, Hij wandelt onder ons, gisteren en heden dezelfde.

En Hij is zoo fijn van gehoor, Hij hoort ons volgen, schoorvoetend maar begeerig, zwijgend en toch zoo behoeftig!

En dan behoeven wij het woord niet te nemen. Dan neemt Hij het woord. Hij keert zich naar ons toe om ons te vragen: „Wat zoekt gij?”

Dan moeten we ons bezinnen! Dan moeten we ons bewust worden, wat we van Hem begeeren. Dan moeten we weten, wat we ons voorstellen bij Hem te vinden. Dan moet de behoefte van ons hart ons duidelijk zijn geworden.

We zoeken toch wat! Ons hart is toch buiten Hem om onrustig! Er is toch een ledigheid in onze ziel, die om vulling roept!

Zoeken we werkelijk bij Hem, neen niet maar een religieuze streeling van ons gevoel, neen niet een ontroering van het oppervlak van ons zieleleven, maar wegneming van onze ziele-schuld, reiniging van ons bezoedeld hart, vernieuwing van heél, heél ons leven?

\*\*\*

Het is niet erg, als we dan niet aanstonds, op hetzelfde oogenblik, een klaar, juist geformuleerd, wel omschreven antwoord op Jezus' vraag kunnen geven.

Die eerste twee hebben geantwoord met een wedervraag: „Meester, waar woont gij?”

Het is weer zoo echt, zoo ongekunsteld.

Ze hebben geen preciese opsomming klaar van alles, wat ze bij Jezus zoeken en van Hem zonden willen ontvangen.

Wat ze eigenlijk van Hem begeeren, kunnen ze niet maar zoo onder woorden brengen. Ze willen nader contact met Jezus. Gun ons eens rustig, uit de drukte van het leven weg, met U er over te spreken!

Ja, dat gaat maar niet zoo op eens, ons volle hart voor den Heere Jezus uitstorten! Daar moeten we rustig voor bij Hem alleen zijn.

Dan zal het gebeuren. Als niets en niemand ons van Hem afleidt. Eerst stamelend, stotterend misschien, maar al vlatter zullen we in de intimiteit van de eenzaamheid Hem kunnen zeggen wat ons hart van Hem wacht.

En dan zal Hij tot in de verborgenste schuilhoeken van ons binnenst leven mogen inblikken. Meester, waar woont gij? We moeten uit de drukte jacht van het leven met zijn verwarrende wisselingen uit.

We moeten naar de stilte.

\*\*\*

Er is zooveel gebrek aan stilte in onzen tijd. Dat houdt ook de ontwikkeling van het geestelijk leven angstwekkend tegen. Daardoor blijven zoo velen, in wier hart toch het beginsel van het levende leven is ontkiemd, van Christus ver!

We zijn zoo druk. Druk met allerlei dingen, die voor ons leven wel van betekenis zijn. Maar ook druk met allerlei dingen, die we zonder schade uit ons leven zouden kunnen missen.

Onze jonge menschen zijn ook zoo druk. Het is goed, dat ze zich met allen ernst voorbereiden voor de dagelijkse levensstrijd, die hen straks in het harde maatschappelijke leven wachten zal. Uitstekend!

Maar, is er niet heél veel drukte in het jonge leven, die we toch gemakkelijk zonder enig ver-

lies voor tijd en eeuwigheid zouden kunnen missen?

Het is goed, dat we onze ontspanning hebben. We moeten onze ontspanning hebben. Maar is de ontspanning in vele jonge levens niet geworden tot een nieuwe drukte, een heel drukke drukte, die hen van den Heiland afhoudt?

'n Beetje minder drukte!

En dan eens stilte achter Jezus aan, schuchter misschien en bedeesd, om, als Hij zich naar ons keert, van Hem te vragen: Waar woont gij?

Wilt ge weten, waar Hij woont?

Hij woont, waar wij, zonder bespied te worden, zonder afleiding van anderen, aan Hem zeggen kunnen, wat we in Hem zoeken, wat ons hart van Hem begeert.

Komt en ziet!

Want wie zoo tot Hem komt, naast Hem komt, bij Hem komt, zal in Hem zien het Lam Gods, dat de zonde der wereld en daarin onze zonde, onze eigen zonde, tot onze boezemzonde toe, wegneemt!

En dat is om nooit, nooit te vergeten!

G. R. K.

### KERKELIJK LEVEN.

#### Een Ethische Dogmatiek.

##### IV.

In deze reeks wordt besproken de „Christelijke Dogmatiek” door Dr J. Riemens Jr, uitgegeven bij G. F. Callenbach te Nijkerk 1924. Het verdient waardeering, dat Dr Riemens zich gewaagd heeft aan een Ethische Dogmatiek. Hij stelt zelf zijn werk eenigzins antithetisch tegenover de Gereformeerde Dogmatiek van Bavinck e.a.

Evenzeer moet 't als een schrede voorwaarts beschouwd, dat hij het christendom niet laat opgaan in impressies of nevelige gevoelsindrukken, maar dat het volgens hem ook biedt een geheel van levens- en wereldbeschouwing. Hij wil alzoo ook aan het denken een voor-aanstaande plaats geven.

Dr Riemens' dogmatiek draagt geen confessioneel karakter. Hij wil teruggaan op de leerformules van alle christelijke kerken en die dan vergelijken met „de vrije organische ontplooiing der Christelijke geloofswaardheid... in den loop der tijden”. De beslissing ligt hier alzoó bij den vergelijker, is dus subjectief. Ook scheidt Dr R. naast de dogmatiek en ethiek een epidologie (leer van de hoop), waardoor de eschatologie (leer van de laatste dingen) buiten de dogmatiek wordt gesteld.

Thans enkele grepen uit § 2: Kenbronnen.

Als kenbronnen neemt hij aan: „de Heilige Schrift als oorkonde der Godsopenbaring, en de Gemeente in zooverre zij is de door den Geest geleide gemeenschap der geloovigen” (bl. 12).

Vanzelf interesseert ons het meest zijn beschouwing van de Schrift.

Tegenover de Schrift staat hij met meer eerbied, dan vele van zijn richtinggenooten.

Zoo heeft het onze volle sympathie, als hij schrijft: „Het Schriftbeginsel heeft allereerst negatief groote waarde voor de dogmatiek: niet de traditie, maar de Schrift; niet 't rationalisme, maar de Schrift; niet mystieke speculatie, maar de Schrift” (bl. 12). Hij erkent in zeker opzicht het normatief (maatgevend) karakter der Schrift (bl. 14, 15). En ieder Gereformeerde zou het kunnen onderschrijven: „Boven haar uit is op aarde dan ook geen hogere of diepere getuigenis Gods te verwachten” (bl. 15).

Doch... over de onfeilbaarheid der Schrift spreekt hij niet.

De leer der Schriftinspiratie roert hij zelfs niet aan.

Geschiedt dit voorzichtigheidshalve of om redenen van beknoptheid?

Hoe men hier ook kiest, in elk geval moet dit een Dogmatiek als euvel worden aangerekend.

Een kwestie, die zoo brandend is, mag toch niet stilzwijgend worden gepasseerd!